

שיעור ד' בעניני דיון לכף זכות

[נאמר בעש"ק נשא תשס"א]

אחד מהעצות להגיע להרגיש המעלות של כל יחיד הוא ההשתדלות לראות הטוב שבכל מצב, ובכל מקום, ולהדבק במדת הטוב של אבינו שבשמים.

נעתק מהטעיף (מס' 74, תשס"א) ע"י אחד מהשומעים ומובן שאינו מדוייק כלל וכלל

תוכן הענינים

- (א) מעלת וקדושת שבת פ' נשא, שבת שאחר שבועות, ושאחד האופנים הגדולים לזכות לעבודת המידות הוא על ידי לימוד ויגיעת התורה. וסגולת מ' ימים הראשונים שאחר מתן תורה.
- (ב) חזרה על כמה יסודות בעבודת הן לכף זכות.
- (ג) אחד האופנים שעל ידם יהודי יכול לעלות ולהתעלות בעבודה של הן לכף זכות הוא להתדבק במידת הטוב לראות ולהרגיש בכל דבר את נקודת הטוב שבו.
- (ד) חלק מהעבודה של להתדבק במידת הטוב הוא להיות מכיר בטובות שמימימים עמו
- (ה) כשהחיסרון של חבירו פוגע בו ומפריע לו וקשה ללמד עליו זכות, העצה היא להתחזק ולשנן כי כל ההפרעות שיש לו, הם שלוחים מאבינו שבשמים לזכרו ולמהרו ולכפר עוונותיו, ואדרבה המיצרים לו כולם טובים ונפלאים וזכאים כי על ידם נתלגלה זכות כוונ.
- (ו) מידה זו של התדבקות במידת הטוב מלבד מה שמועילה לו להיות הן לכף זכות מסייעת אותו לא להיות נרגז ולהכיר בחסדי ה"ת עמו.
- (ז) שבת קודש שבה מתגלה האור הגנוז, האור כי טוב, מסייע ליהודי להיות טוב.

א

מתן תורה, איתא בספ"ק שבשבת קודש יש כח להשלים את כל האורות וההשפעות והמתנות שאבינו שבשמים נותן בכללות ובפרטות בכל יום מימי השבוע שעבר, כל שפע שהיו יכולים לזכות לו ועדיין לא זכו, בשבת קודש אפשר להשלים דבר זה, ולזכות לזה, כי שבת יש בה בחינת כתר שהיא ראש השבוע, ובחינת מלכות, בחינת החותם של השבוע, ואיתא מצדיקים הטשורטקאבער

מעלת וקדושת שבת פ' נשא, שבת שאחר שבועות, ושאחד האופנים הגדולים לזכות לעבודת המידות הוא על ידי לימוד ויגיעת התורה. וסגולת מ' ימים הראשונים שאחר מתן תורה.

זכינו להתאסף בערב שבת קודש אחר הירוש הקדוש והמאיר יו"ט של שבועות, יום

באופן שמשתדלים להתחזק יחד, והכל באופן של כערך ובדרך אפשר, ויכול להיות דברים שלא בשם אומרם.

דברנו בשנים שעברו בעזה"ת, שבכל יו"ט יש ג' זמני עבודה, א. עבודת היו"ט עצמו, כל יחיד זוכה לקבל מאבינו שבשמים שפע בלי שיעור וסוף, של קדושה והתקרבות כמו שאומרים ותתן לנו ה' אלוהינו באהבה מועדים לשמחה, והנותן בעין יפה הוא נותן, כל יו"ט ויו"ט אבינו שבשמים משפיע עלינו את ההשפעות המיוחדים ליו"ט הזה, וכמו שמבואר מהארז"ל והשל"ה הקדוש, זמובא הרבה בספרים הקדושים, מהמאור עינים והקאזניצער מגיד, הגר"א, ר' צדוק זי"ע, כל צדיק לפי דרכו וסגנונו, שבכל שנה, ביו"ט

של שבועות, כל יהודי, כל בחור, או אבדן, מקבל חלק התורה חדש לעומק ולרוחב, מתנות נפלאות שאבינו שבשמים מכין ונותן לו, כל משהו הבנה בתורה הקדושה, כל תוספת השגה בקדושת התורה, בהתמדת התורה, ביגיעת התורה, הכל הכל נשפע ביו"ט של שבועות, שהוא זמן מתן תורתנו וכפי עבודת האדם ביו"ט עצמו כך הוא זוכה לקבל את השפעת היו"ט. ב. זמן עבודה נוסף הוא זמן ההכנה ליו"ט, וכפי שכבר דברנו באריכות שימי הספירה הם ימי ההכנה ליו"ט של שבועות, וכפי השתדלות האדם להכין את עצמו, כן הוא זוכה להיות כלי לקבל את אור וקדושת המועד וכל ההשפעות הנשפעים בו. ג. הוא הזמן השלישי העבודה אחר היו"ט, ובבחינות מסוימות זהו חלק העבודה הגדול והקשה ביותר, כי קודם היו"ט יש בחינה של מהר אהוב כי בא מועד, ואף מי שלא זכה להכין את עצמו כ"כ לחג, אבינו שבשמים מעלה אותו ומשפיע עליו שלא בהדרגה כלל, אבל אחר היו"ט צריך להזהר ולהשמר מכל הבחינות של על זאת יתפלל אליך כל חסיד לעת מצוא, רק לשטף מים רבים אליו לא יגיעו, ואיתא מצדיקים זי"ע, שלעת מצוא

והדברי שמואל זי"ע, וכמו שאיתא בבית אברהם זי"ע, אבי הקדוש היה אומר בשם האדמו"ר הקדוש מטשורטקוב זי"ע, העולם קורין לשבת זו שאחר שבועות נאך שבועות, כי שבת זו היא באמת נאך שבועות סי איז נאך אלץ א שבועות, א נייע מתנה.

עוד הביא הבערזאנער רב זי"ע מהרדב"ז זי"ע, שמביא דברי חז"ל, כי בכל יו"ט בשעה שהיו מחליפים את לחם הפנים בשבת שבתוך החג, היו מגלים ומראים את לחם הפנים שהוא חם כביום הלקחו, לכל העולי רגלים, להראות חיבתם לפני המקום, בכל יו"ט היה זמן של גילוי החיבה שמחבב אבינו שבשמים לבניו עם ישראל, ראו חיבתכם לפני המקום, ובפסח וסוכות שיש בתוך ימי החג שבת, הרי שבשבת שבתוך המועד היה הגילוי של חיבתכם לפני המקום, אבל יו"ט של שבועות שברוב השנים אינו חל בשבת קדוש, אימת היו מגלים את לחם הפנים, וכתב הרדב"ז שכלל ישראל היו נשארים בירושלים בשבת שלאחר המועד, ושבת זו שאחר שבועות, נתגלה המציאות הנפלאה והעצומה הזו של ראו חיבתכם לפני המקום, כל ההשפעות של היו"ט בכל פרט ופרט שדברנו קודם היו"ט, כל זה חוזר ומתעורר ומתגלה בשבת שאחר היו"ט, ובפרט שבשבוע זה היו עוד ימים השייכים לימי הספירה, הרי שאפשר לזכות בשבת זו גם לכל השפע שלא השגנו בימי הספירה.

בשבת זו נשפע על ידי קריאת פ' נשא, שבה נמנו הלויים, שפע הנשפע מקדושת הלויים, ושפע הנשפע מברכת כהנים ומקדושת הנזיר, קרבנות הנשיאים, חנוכת המזבח.

לא פשוט לדבר לאחרים, לב יודע מרת נפשו, ובכלל כשמדברים לפעמים אין אומרים נכון ויכול להיות דברים שלא בשם אומרם, ומגלים דעת שכל מה שמדברים הוא

היינו בצאת הקדושה, צריך תפילה מיוחדת שלא ישטוף היצר שהוא בחינת מים רבים, את כל הנטיעות הרכות שזכינו להם ביו"ט.

ובמו שאיתא בספה"ק, עה"פ אך יצא יצא יעקב והנה עשו בא, שבצאת הקדושה בחינת יעקב, מגיע היצר לחטוף את הקדושה, בחינת והנה עשו בא, וע"ז מתפללים והסר שטן מלפנינו ומ"אחרינו" ובפרט ביו"ט של שבועות, שעמלק הביא אחר קבלת התורה את הנפילה הגדולה של מעשה העגל ואבירת הכתרים, וכמו שאיתא בחז"ל, שסתם מלחמה הוא מלחמת עמלק וזה היה הקול מלחמה במחנה, כוחו של עמלק שבא לחטוף את רושם הקדושה שנשפע אז מכח המתן תורה, ועוד קודם מתן תורה כלל ישראל יראו ופחדו מזה, כמו שאמרו פן נמות, והיינו פן ניפול ממדרגתינו, כי כל בחינות הנפילה כמיתה חשובין.

אבל כמו שקודם היו"ט, אבינו שבשמים משפיע עלינו כוחות של סייעתא דשמיא להכין עצמינו ליו"ט, כמו כן אחר היו"ט אבינו שבשמים נותן לנו כוחות וסייעתא דשמיא שנוכל לשמור את רושם הקדושה הנשאר לנו מן היו"ט, ובפרט בארבעים יום הראשונים שאחר היו"ט, שעדיין היה לכלל ישראל את הכתרים של נעשה ונשמע, וביותר בחודש סיון שכולו הוא זמן המסוגל למתן תורה, וכמו שאיתא בחז"ל דנתינת התורה היה בירחא תליתאי, דהיינו שבחינת החודש עצמו שייך למתן תורה, השי"ת נותן לנו כח לעשות "חפץ" מן האהבה שזכינו לה ביו"ט, בבחינת עד שתחפץ.

ואיתא מהאבני נזר ומהרב המגיד זי"ע, שכמו לענין ההכנה יש בחינת ערב יו"ט, אחר היו"ט יש בחינת אסרו חג, וכמו שקודם היו"ט יש בחינת שתי שבתות, אחר היו"ט יש בחינת שתי שבתות ג"כ, וכן בחינת

שלשים יום, שבהם כל אחד מקבל כוחות וסייעתא דשמיא להתקשר ולהתדבק בקדושת היו"ט, בבחינת אסרו חג בעבותים, כל אחד מקבל "חבל עבה" שבו הוא קושר את עצמו להיו"ט, והנטיעות הרכות שזכה להם ביו"ט ישרישו בשרשים עמוקים, וישארו אצלו עד להיו"ט הבא של שבועות, זהו סגולת הימים הללו, ימים אלו הם בחינת ברכת החותם בתורה, ויכולים לזכות בהם לנטיעה של חיי עולם נטע בתוכינו.

בימים אלו מרע"ה שהיה כללא דיהודאי, היה בשמים בשליחות כלל ישראל, לקבל את הלוחות, שהם הסיום וההמשך למתן תורה, הלוחות הם הקביעה והחזיקה בחותם שאינו נמחק, וכל שנה מרע"ה לוקח כביכול כל אחד מאתנו וחזקק על הנשמה על הלב והמח ועל כל אבר וגיד שלנו את המתן תורה, ואע"פ שהיה אח"כ שבירת הלוחות, מ"מ איתא בחז"ל שהחזיקה נשאר, וזה בחינת שברי לוחות מונחים בארון, ובכל שנה בימים אלו חוזר ומתעורר השפע הזה ויכולים לזכות לזה.

אחד מהאופנים שיכולים לזכות לזה הוא על ידי התחזקות בעבודה של בין אדם לחבירו, דכמו שבימי ההכנה למתן תורה, ימי הספירה, מעקרי העבודה הוא עבודת המידות, תיקון וזיכוך וקישוט המידות, להתעלות יותר בבחינת כאיש אחד בלב אחד, ועל ידי זה לזכות לתורה הקדושה, כמו כן, אחר היו"ט הכלי מחזיק ברכה לכל השפע העצום של תורה שזכינו לו בחג מתן תורתנו, הוא עבודת ותיקון המידות, שהרי אין לך כלי מחזיק ברכה אלא השלום, עד כמה שיהודי הוא כל כולו בחינת אהבה ואחווה ושלום ורעות, הוא זוכה לסוכת שלום המגינה עליו מפני היצר הרוצה לחטוף ממנו את כל ההשפעות שזכה להם ביו"ט, וזה הטעם במנהג ישראל ללמוד מסכת אבות הן קודם שבועות והן לאחר שבועות.

שמצמיחה את מה שזורעים, שיהודי רוצה שהתורה תצמיח לו מידות טובות, הרי התורה יש לה כח עצום ונורא לזכך את היהודי ולרומם את מידותיו.

ואחד הביאורים בזה הוא, כל התורה כולה שמוותיו של הקב"ה, ואיתא מבעל התניא ור' צדוק ויושר דברי אמת ועוד צדיקים זי"ע, שנכלל בזה ענין הדבקות, שעל ידי התורה זוכים לדבקות בה' יתברך, כי כל לימוד התורה הוא קריאה בשמו של הקב"ה, וכמו שילד קטן קורא לאביו הרי זה מעורר חיבה אצל האב לפנות אליו, וכמו שמצינו בחז"ל הקדושים שכל קריאת שם הוא לשון חיבה וקרוב, אברהם אברהם, משה משה, בכל מילה ומילה שאדם לומד הוא קורא להקב"ה, "אמר" הוא שם השם, ו"אביי" הוא שם השם, כל תיבה שלומד מעורר חיבה ודבקות באבינו שבשמים, וכשיהודי נדבק בהי"ת הוא זוכה להדבק במידותיו, והתורה מעדנת ומזככת אותו, וכמו שמצינו בדברי חז"ל הקדושים שחיוב ברכת התורה נלמד מן הפסוק כי "שם השם אקרא", כיון שלימוד התורה הוא קריאה בשמו של השי"ת, וכמו שאנו מבקשים בברכת התורה ונהיה כולנו יודעי "שמך", ובאהבה רבה אנו מבקשים בעבור "שמך" הגדול, כי כל דף גמרא וכל בירור סוגיא, וכל חלק בפנימיות התורה ובספרי יראה, כל פסוק בחומש וכל תיבה ברש"י, כל משהו של תורה הוא קריאה בשם השם, המוסיפה חיבה ודבקות לאבינו שבשמים, ועל ידי זה זוכין להיות דבוק במידותיו של הקב"ה, וככל שיהודי מזכך את מידותיו זוכה ליותר תורה.

כמה שיהודי הוא יותר "מקום נמוך" כך מימי התורה יורדין אליו, כמה שיהודי הוא יותר "מדבר" כך הוא זוכה למדבר מתנה, למתנה של תורה הקדושה, וכמו שחז"ל הקדושים בוערים בדבריהם, משים עצמו כמדבר הזה שהכל דשין בו, הוא מניח

המידות היא מהדברים שאין להם שיעור, ויכולים להתעלות כסדר לרומם את חלק הדיבור את המחשבות והרגשות, להשגיח יותר ויותר שלא לגרום כגמ"נ וכאב לאף יהודי בעולם, יותר לראות את מעלות חברינו, יותר לשמח את חבריות, להיות בסבר פנים יפות, מיד אחר מתן תורה קורין בתורה בפרשת נשא, ברכת כהנים, אהרן הכהן ובניו, שהוא בחינת אוהב שלום ורודף שלום, אשר מאירים ומשפיעים לכל כלל ישראל, על ידי ברכת כהנים שחותמת את הברכה בוישם לך שלום, הכל הולך אחר החיתום, השפיץ של ברכת כהנים הוא השפע שנשפע והסייעתא דשמיא הניתן לכל יהודי להיות יותר אוהב שלום ורודף שלום, לימוד התורה של כלל ישראל אחר ברכת התורה הוא פרשת ברכת כהנים, כי זה הוא הכלי המתזיק ברכה לכל לימוד התורה של היום, אהרן הכהן הוא היה התלמיד הראשון שלמד מפי משה, וכמו שאיתא בחז"ל הקדושים סדר הלימוד, שהיה מרע"ה מלמד לכלל ישראל את התורה, הראשון היה אהרן הכהן, שורש לבחינת תורה שבע"פ, כי הוא אוהב שלום ורודף שלום, והוא הכלי המתזיק ברכה לכל שפע התורה הנשפע על ידי משה רבינו, ובאמת שדבר זה הוא בחינת גלגל החזור, כל יום, עד כמה שיהודי מוכך ומתקן את מידותיו כך הוא כלי לקבל תורה, ואז הוא זוכה שבאמת התורה תענן אותו, שהרי מהאופנים הגדולים לזכות לעבודת המידות הוא על ידי לימוד ויגיעת התורה, כמו שאיתא מהגר"א והר"ר אלימלך זי"ע כי התורה היא הצינור לזכך ולערך את היהודי, וכשזוכה להיות יותר מעורן ומזוכך במידותיו, זוכה לעוד תורה והתורה מעדנת אותו יותר ויותר וככל שהוא יותר עם מידות טובות זוכה לתורה וככל שזוכה יותר לתורה זוכה למידות טובות יותר, ועולה מדרגה לדרגה, ובתנאי שמניח לתורה לזכך אותו, כמו שאיתא מהגר"א זי"ע שהתורה נמשלה לגשם

לדרך עליו, יותר שמאטע, יותר שומע חרפתו ואינו משיב, יותר מבליג ואינו עונה, כך הוא זוכה ליותר תורה, ובאמת שעבודת המידות היא עבודת חיים ואינה נקנית כיום אחד ולא ביומיים, אלא כסדר פעם אחר פעם, שהרי צדיקים כל חייהם עבדו לזכך ולקשט המידות יותר ויותר, אבל כל משהו שיהודי משקיע בזה הוא משתדל ללמוד ענינים אלו, הוא מדבר בזה ומקבל איזה קבלות וכדו', כל פעם שמשתדלים להתגבר, ואפילו אם רק הצליח למחצה לשליש ורביע, ואפילו פחות מזה, זה מקרב את היהודי לתורה, והתורה עצמה כביכול חומדת להתגלות לו ולגלות לו טעמיה, כי כשיהודי יש לו גאלדינע מידות, כשיהודי משתדל להיות חיכו ממתקים וכולו מחמדים, כך התורה רוצה להתגלות אליו, וכמה שיהודי מניח לתורה לערן את מידותיו הוא זוכה להיות ריע, כלי חמדה, תוכה למידות חמודות של אשרי מי שלמד תורה כמה נאים דרכיו ומתוקנים מעשיו, והתורה הקדושה שכחה כאש, שנאמר הלא כה דברי כאש, פולטת ממנו את כל הבליעות של הדברים שאינם ראויים, ומעדנת ומטהרת ומקדשת ומזככת אותו יותר ויותר.

כל הנפילה שהיתה אחרי מתן תורה בעשית העגל, נבעה מענין המידות שלא היו מתוקנות וכמו שאיתא שהעגל נקרא קול מלחמה במחנה, היפך משלום וריעות, היפך מעדינות, ממידות טובות, וכשאינן מידות טובות שום דבר לא יכול לעצור בעדו, חור לא נתן לעשות העגל ומיד הרגו אותו, כי כשיש התגברות המידות מאבדים את כל העשתונות, וכל מי שנקלע בדרכו ומנסה לעכב על ידו אחת דתו למות ח"ו.

בארבעים יום הללו שאחר מתן תורה, העבודה היא להשתדל להיות יהודי יותר מתוק, יותר ערב, ועל ידי זה זוכים לעריבות ומתיקות התורה, עד כמה

שיהודי זוכה לערן את עצמו להיות בסבר פנים יפות, לאהוב את חבירו כנפשו, להיות עמו יותר בבחינת פנים בפנים, דוגמת הכרובים, זוכים יותר לגילוי של תורה שהיה ררך הכרובים, כך זוכים לגילוי התורה שניתן ונמסר לנו על ידי התרין אחין דלא מתפרשין, משה ואהרן שהיתה חיבה ואהבה עצומה ביניהם, שאן לנו השגה בזה כלל, אהרן הכהן, לב אהרן, שהיה כולו זך ונקי, ושמה בשמחת אחיו בשלימות, וראך ושמה בליבו, ומשה רבינו שקיבל תורה מסיני, היה כל כולו בחינת סיני, עניו ושפל בעיניו, כולו מדבר שהכל דשין עליו.

ב

חזרה על כמה יסודות בעבודת דן לכף זכות.

ודברנו בעזה"ת קודם היו"ט של שבועות, מהעבודה הקדושה והמאירה של והיו דן את כל האדם לכף זכות, העבודה היקרה והנפלאה של נראה מעלת חברינו ולא חסרונם, לחיות עם המעלות שיש לכל יחיד ויחיד ולכל ציבור, ודברנו באריכות בזה כמה יסודות, ונחזור בקצרה, היסוד הראשון לדעת כי כל החסרונות שרואה בזולתו הוא מחמת החסרונות שיש לו, ודרך זה אבינו שבשמים עושה עמו חסד ומגלה לו מה עליו לתקן, וכמו שאיתא מהבעש"ט, והנפה"ת, והקאמרנער, והתולדות, והמאור עינים, והאפטער רב, ועוד הרבה צדיקים זי"ע, ולא רק שהחסרונות שרואה אצל השני הוא גילוי על החסרונות שלו, אלא יתר על כן אני אשם בזה שיש לו החסרון הזה, כי אם הייתי מתקן אצל עצמי את בחינת החסרון הזה, הוא לא היה חוטא, וזהו בחינת ולא תשא עליו חטא, אל תאשים את חברך בזה, אלא אם ראית בו חיסרון דע כי אתה צריך לתקן את עצמך, ועל ידי זה יתוקן החסרון גם אצלו.

ולהתפלל על חבריו שה' יצילנו גם כן מהחיסרון הזה, שהרי אני איני עושה כלום רק הכל הוא מאבי שבשמים.

זוה עכ"פ הטעות הראשונה שכל אחד יודע אצל עצמו שכשהיצר נלחם עמו אפילו לא בכל הכח, אפילו בחלק קטן מן הכח שלו, איזה פנים יש לנו אז, וממילא האיך אפשר לזלזל כך בחבירו.

הטעות השניה שאפילו אם החסרון הוא אמיתי, אבל לגבי המעלות של היהודי הזה, יהודי של דור עקבא דמשיחא, בדור האחרון הוא חביב מכל חביב, הוא יותר ממלאכים ושרפים, ומה רוצים מהחיסרון הקטן הזה, וכמו שהשפ"א זי"ע מבאר והוי דן את כל האדם לכף זכות, ההסתכלות על יהודי צריך להיות באופן של "כל האדם" לראות את כל היהודי, עם כל מעלותיו העצומים, שלגביהן החסרון כמי שאינו, משל למה הדבר דומה לציור נפלא בהדר ויפוי אשר כל רואיו מתפעלים מיפיו ותבניתו המדויקת, וכל המומחים הגדולים ביותר מהללים ומשבחים את האומנות הנפלאה והיופוי של הציור, ובא אחד עם זכוכית מגדלת ומנסה למצוא איזה נקודה קטנה שאינה מדויקת וכדו', וכי מישהו ישמע לו, הרי לא כך מביטים בתמונה, תמונה צריך לראות כל התמונה יחד, וזה נוהג את ההרגשה של הדר והיופי הנפלאים, וכן הוא בענינו יהודי הוא כולו יופי וכיחס לכל התמונה אין החיסרון הזה נחשב לכלום, כמו אולם מפואר שמגקים אותו וכולו נוצץ ומבריק ממש פלאי פלאים, ואם יבוא אחד ויאמר שמצא איזה פירור על הרצפה, וכי לזה הכונה, הרי הכל נוצץ ונקי ומבריק, החיסרון הזה לגבי היהודי אינו נחשב לכלום.

הטעות השלישית היא שרובא דרובא מהמקרים שיהודי רואה חיסרון אצל חבריו זה אינו נכון, ומתברר שבכלל הוא

היסוד השני, כי הדין לכף חוב, כל המחשבה ובעיקר ההרגשה של הזלזול כלפי השני בטעות יסודה, ובאמת יש בזה הרבה טעויות, אבל באופן כללי יש בזה ג' טעויות, הטעות הראשונה, אפילו לו יצוייר שהחסרון שרואה באמת הוא חסרון אמיתי אצל השני, אבל אין עליו תביעה, שהרי כל אחד יודע החסרונות שלו והיצרים שלו, ומודה להקב"ה בכל רגע שאף אחד אינו יודע החסרונות שלו, כי אם רגע אחד היו יודעים החסרונות שלו באמת, אף אחד לא היה רוצה לעמוד בד' אמותיו, אבל משתדל ורוצה ומבקש ומתחנן לאבינו שבשמים שיעזור לו לתקן החסרונות שיש לו, וכל אחד ואחד את עצמו דן לכף זכות שסו"ס הדור חלש, והכוחות חלשים וכדו', וא"כ הרי היצר אינו שווה בכל אדם, ולכל אחד יש הנסיגות שלו, וכל אחד יכול ליקח לעצמו איזה חיסרון שיש לו, ובכל פעם שהיצר מפתה אותו לחשוב מחסרונות השני, יחשוב על החיסרון שיש לו, וממילא ידונו לכף זכות, כי הרי עלי היצר נתן את כל הכוחות בחסרון זה, ואצל חברי נתן היצר את כל כוחותיו בנקודה אחרת.

ועוד צריך לזכור ולשנן דברי חז"ל הקדושים שבוערים בדבריהם הקדושים, לך לאומן שעשאני, כמו שר' צדוק והתולדות ועוד צדיקים זי"ע בוערים בדבריהם, הרי אבינו שבשמים עשה אותו כן עם החסרונות הללו, וכי יכולים לבוא בטענות ח"ו לאומן, ועוד כי כל הרגשת הזלזול באה מתוך המחשבה שאני לא היתי נוהג כמוהו, אני לא היתי עושה כזו עוולה, אני לא מדבר כך או לא עושה כך, אבל האמת היא וכי יהודי יכול לעשות לבדו איזה דבר, הרי רגע אחד שאין הקב"ה עוזרו מיד ח"ו היצר מתגבר עליו, והכל הכל הוא רק בסייעתא דשמיא, ממילא כשמתעורר הרגשת החסרון על חברי, אין כאן ח"ו מקום לזלזול בחבירו, אלא צריך להודות להשי"ת שהצילו מהחסרון הזה,

מעלה נפלאה, והמעשה הזה שעשה פעל ועשה נחת רוח למעלה בלי שיעור וסוף, ורק שלי היה חסר איזה פרטים בהעובדא, והקושיא מעיקרא ליתא.

עם נעם ה' אלוקינו, קודם כל מצוה, אנו חוזרים ומשננים לעצמינו, ויהי נעם ה' עלינו, שכל עבודת ה', וכל החיים של תורה ומצוות יהיו מתוך נעימות ועריכות.

ג

אחד האופנים שעל ידם יהודי יכול לעלות ולהתעלות בעבודה של דן לכף זכות הוא להתרבה במידת הטוב לראות ולהרגיש בכל דבר את נקודת הטוב שבו.

וזה היה אחד מהנקודות שהיו זוכים לה בבית המקדש, שהרי אחד משמותיו של בית המקדש הוא החר ה"טוב" והלבנון, מקום שבו יהודי זכה לראות את כל העולם מתוך ההכרה וההרגשה שהכל טוב ונפלא הכל לבן זך ונקי.

ועתה נשתדל לדבר עוד איזה נקודה בעבודה של דן לכף זכות, ודברנו בזה כבר כמ"פ, חז"ל הקדושים גילו לנו, שאבינו שבשמים מתגלה אלינו על ידי מידות ושמות, שמות הקדושים ומידות, ז' מידות י"ג מידות, והוא יתברך רוצה שנתרבה במידותיו, ונגהיג עצמינו בדרכיו, וכמו שאיתא במגלה עמוקות על לשון חז"ל על י"ג מידות של רחמים כל זמן שיהיו "עושיין" לפני כסדר הזה והלכת בדרכיו, אחד מהמידות והשמות שאנו מכנים הוא מידת ה"טוב" הודו לה' כי טוב, טוב ה' לכל, טוב ה' ויחיל, המלך הטוב והמטיב, ובטובו הגדול תמיד לא חסר לנו, ועוד הרבה פעמים מזכירים כסדר בתפילתינו ובברכותינו את מידת טובו יתברך, יהודי צריך להדבק במידת הטוב של אבינו שבשמים, שהטובה תשפע ממנו להיות א לעכטיגע פריילאכע זיסע געשמאקער איד, לראות את הטוב בכל דבר, בכל מצב, בכל מקום, בכל זמן לראות את הצד הטוב את היפה, ולא ח"ו להיות יהודי מר, נאנח, שרואה שתורות וכל העולם חשוך, והאנשים הם חשוכים, היצר נותן לאדם כעין טונקלע ברילן [משקפים כהות], שמשחירים לאדם את כל העולם, הקרובים והרחוקים, הידידים, וסתם כל העולם וכל מה שעובר בו, כל המצבים והזמנים, הכל חשוך ושחור ומר ח"ו, אבינו שבשמים רוצה שיהודי יחיה כסדר באופן של דרכיה דרכי נעם, שיהיה כולו מתמדים וחכו ממתקים, לחיות

אחד מעיקרי ההשפעות של מתן תורה היה כי לקח טוב נתתי לכם אל תעזובו, תורה הקדושה נקראת "לקח טוב" אין טוב אלא תורה, למען ייטב לך, לטוב לנו כל הימים, כך משה רבינו במשנה תורה חזר ומשנן באזנינו, כי כל התורה וכל המצוות הם אך רק טוב, ימי הספירה שהם ההכנה לקבלת התורה הם בגי' לב טוב, וכמו שאיתא בקדמונים, כי כל התכלית של ימי הספירה הוא להגיע לטוב, לאין טוב אלא תורה, וימי הספירה מתחלקים לב' חלקים, ל"ב ימים עד ל"ג בעומר, וטו"ב ימים עד יום מתן תורה, אחרי שעוברים ל"ב ימים של ימי הספירה, בהם יהודי משתדל בכל כוחו להדבק במידת טובו של הקב"ה, הוא זוכה לג"ל עיני, עיניו נפתחות לראות את האור והלעכטיקייט של העולם.

משה רבינו נאמר עליו ותראהו כי טוב הוא, משה רבינו הוא נשמת התורה נקרא טוב, כשנולד נתמלא הבית כולו אורה, כשנשמת משה רבינו הגיעה לעולם נהיה אור גדול בעולם, ותצפנהו שלשה ירחים, מיום שנולד משה רבינו בז' אדר עד יום מתן תורה ז' סיון היתה נשמת משה רבינו צפונה ומוסתרת, ואז נתגלה האור בבחינת ולא יכלה עוד הצפינו, בשבועות הטוב מתגלה, האור מתגלה בעולם, מתגלה הרב טובך אשר צפנת ליראיך.

הצדיק שעליו נאמר אמרו צדיק כי טוב, היה זבוק כולו במידת הטוב, תמיד ראה ונתן ליבו על הטובה שהי' מטיב עמו, הוא חי כסדר שכל מה שהי' עושה עמו הכל לטובה בין בבית אביו ובין במצרים בבור ובבית האסורים, וכשיצא למלוך, הכל הכל נחתם בדבר אחד שאומר יוסף הצדיק, האלוקים חשבה לטובה להחיות עם רב, כל מה שעבר עלי הכל הוא לטובה, הכל הוא חסד הי' וגילוי טובו יתברך.

ובן אהרן הכהן שהוא היה הפה של משה רבינו, והוא יהיה לך לפה, בחינת מקבל התורה ממשה רבינו, בחינת תורה שבעל פה, הוא היה מיטיב את הנרות, מיטיב את הנר הי' נשמת אדם, שכל נשמות ישראל יראו וירגישו את הטוב שבעולם, וככל שיהודי מרגיש ורואה את הטוב, הוא זוכה לגלות ולראות את הטוב שבו, את המעלות שיש לו, את הכוחות הרוחניים שאבינו שבשמים זיכה אותו.

יש הרבה ענינים בעבודה זו של להדבק במידת הטוב של אבינו שבשמים, אבל אחד מהפרטים בעבודה זו, היא הנקודה שמדברים עתה, העבודה הקדושה והנפלאה של דן לכף זכות, ישנם הרבה דרכים בהם יהודי יכול וצריך להשתדל להיות דן לכף זכות, לראות מעלת חברינו ולא חסרונם, אבל אחד מעקרי האופנים והדרכים הוא על ידי שיהודי משתדל להדבק ולחיות במידת טובו יתברך, כשיהודי נהיה "טוב" ומחפש למצוא בכל דבר את הטוב שבו, הוא מרגיש וחי באמת עם המעלות שיש לחבירו, והתולדות זי"ע בוער בדבריו הקדושים, שהנפילה הראשונה והחטא, הראשון שהיה בעולם היה על ידי חטא עץ הדעת, שעל ידו נהיה עירוב טוב ורע, אין לנו שום שמץ השגה מה היה החטא, אבל אחד הענינים שעלינו ללמוד מזה, שקודם החטא הטוב והרע היו נפרדים, והיה אפשר להיות מצב של כולו טוב, ועל

ידי החטא נהיה ערוב טוב ורע, כמוכן שיש בזה דברים עמוקים מאוד, אבל הנוגע לענינו הוא, שמחמת החטא ההוא כדי להגיע לטוב צריך לעמול ולהתייגע, לברר את הטוב מהרע, לחפש את הטוב בכל מקום, ולהפרידו מן הרע, היצר יש לו הרבה שמות, והרבה אופנים שבהם הוא מתלבש להסית את היהודי מדרך הטוב, אבל השם העיקרי שלו שכל ילד יודע, הוא יצר הרע, וכל יצר מחשבות ליבו רק רע כל היום, עירוב טוב ורע, הוא סוגיא עמוקה אבל כפשוטו, בכל דבר בעולם מעורב רע, בכל יום יש תערובת של נקודת רע, בכל עבודה יש תערובת של נקודת רע, על ידי דבקות בהי' יתברך בתורתו ובמצוותיו יהודי זוכה לברר את הטוב מן הרע.

וירא אלוקים את האור כי טוב, גנזו לצדיקים, האור הטוב הזה, על ידי הערוב טוב ורע נגנז, ואיתא בחז"ל הקדושים שגנזו בתורה כשמגיע יום מתן תורה מתגלה האור הגנוז, בכל שבועות מתגלה האור הגנוז, ובפרט במי' יום הראשונים שהיו קודם חטא העגל, שעדיין היו כלל ישראל במדרגה של פסקה זוהמתן, כלל ישראל נהיה כולו טהור וקדוש ויכול לברר ולמצוא נקודת הטוב שבכל דבר.

בפטירת אהרן הכהן נאמר ויבכו אותו כל בית ישראל, וחז"ל הקדושים מגלים לנו שהיה הבדל בין פטירת משה רבינו לפטירת אהרן, שאצל משה רבינו נאמר ויבכו בני ישראל את משה, ואילו בפטירת אהרן נאמר ויבכו אותו כל בית ישראל, שכולם בכו, אנשים נשים וטף, משא"כ בפטירת משה רבינו, והטעם לזה כי אהרן הכהן היה משכין שלום, ודאי ומילתא דפשיטא הוא ואינו צריך לפניו, לחשוב ח"ו שדור דעה היה כזה דור, שבכל בית היו רבים ומתקוטטים, ואהרן היה דואג מהבוקר עד הלילה לעשות שלום בית, שלום בין ההורים והילדים וכדו', ומיד אחרי פטירתו כולם

הרגישו את הצער, כי חזרו המריכות הגדולות וכדו', שהרי אין לנו שמץ השגה ברוממותם מעלתם וקדושתם של דור דעה, חז"ל הקדושים אומרים לנו שאהרן הכהן כשהיה איזה ענין של היפך משלום, היה הולך ומפייס כל אחד ואומר לו חבירך רוצה להשלים עמך, רק שהוא מתבייש, וכן היה הולך אצל השני וכך היו נפגשים ומתחרטים ומבקשים מחילה זה מזה, וחזרו לחיות בשלום ושלוחה, זה נראה כאילו איזה דבר שאינו תואם לאנשים גדולים בעלי בינה ושכל, אלא לשני ילדים קטנים שמתקוטטים בחיידר, והרעב משלים ביניהם, אבל מה שיך לומר כן לאדם גדול בר דעת, אם פלוני רוצה להשלים עמי שיבוא, וכי שכח היכן אני גר, וכי הוא לא יכול לבוא אצלי, רק שהכונה בכל זה, אהרן הכהן, היה מאיר בליבותיהם של כלל ישראל את האור של המגורה, הוא היה מטיב את הנרות של נשמות ישראל, ומאיר את הנקודה הפנימית שיש בכל יהודי, שבאמת בפנימיותו הוא רוצה לחיות בשלום ושלוחה עם כל יהודי מכלל ישראל, הוא עורר את האור הפנימי שחבוי וטמון בנשמתו של כל יהודי, להכיר ולהעריך את חבירו בכזה אופן שהיה רואה ומרגיש את המעלת חבירו, עד שהרגיש כי ממש נפלה בחלקו זכות גדולה להיות חברו של יהודי כזה, ובאותו רגע שאהרן הכהן נסתלק, אפילו הטף הרגישו שהאור הזה נחשך, ופתאום הוא מוצא חסרונות אצל חבירו, אותו חבר נפלא שאתמול הייתי רואה בו כל כך הרבה מעלות נפלאות, היום הוא לא כ"כ נפלא, נעדר מהם האור של מייטיב את הנרות.

חטא העגל, ומשה רבינו שואל את אהרן הכהן מה קרה לכלל ישראל, אהרן הכהן משיב בשתי מילים, בהגדרה אחת, עתה ידעת את העם כי ב"רע הוא" היצר של רע, של להרגיש רע, נטפל אליהם, אין לנו שמץ השגה מה היה שם, ובבחינה מסוימת זה היה זמן הקשה ביותר שהיה לכלל ישראל, חושך ענן וערפל, הסתרה עצומה, נסיון גדול ונורא, שראו מטתו של משה, אבל אם היצר של לראות את הרע בכל המצב לא היה נטפל אליהם, היו נגשים לכל הענין בצורה אחרת, שהרי אפילו אם אה"ג משה רבינו נסתלק כביכול, אה"ג זה מר ויש בלבול נורא וחושך עצום, אבל הרי אהרן הכהן היה רבן של כל כלל ישראל לפני שמשה רבינו הגיע, בכל השנים שמשה רבינו היה במדין, אהרן הכהן היה המנהיג של כלל ישראל, והיו צריכים לשאול אותו בעדינות, ילמדנו רבינו מה עושים עתה בכזה חושך והסתרה, אבל היצר, כוחו של עמלק, הכניס בהם בלבול, מהירות, בהילות, והרגשה שאין מה לעשות, והכל אבוד, הכל שתור ומר וחשוך ועצוב, זה כוחו של עמלק, רק רע כל היום ס"ת עמלק, המן שהיה מזרעו, נקרא המן הרע הזה, כולו חפצא של רע, כל הטוב שבעולם יש לו, כל עבדי המלך אשר בשער המלך משתחוים לו, הוא מלא בכבוד ועושר וגדולה, אבל הוא תמיד מוצא את הנקודה השחורה, תמיד הוא מוצא על מה להתלונן ולהתאונן, מרדכי אינו כורע ומשתחוה, אז כל זה איננו שווה לי, וזהו שורש של הירידות והנפילות שיש ליהודי, מזה נגרם המצב הנורא של אכן כאדם תמותון.

קודם מתן תורה, שנתקן הבחינה של עירוב טוב ורע, כלל ישראל היו במדרגה של אדם הראשון קודם החטא, פסקה וזהמתן, אהרן הכהן ומשה רבינו האירו אז בנשמות כלל ישראל להיות ויחן שם ישראל כאיש אחד בלב אחד, וכשנפלו ממדרגה זו על ידי

חז"ל הקדושים בוערים בדבריהם הקדושים, בגנות מי שאינו מכיר בטובה, אלא כופר בטובתו של חבירו והלשון "כופר" צ"ב, הרי זה אינו טוען ונטען, שזה טוען וזה כופר, רק הכוונה היא שהטובה באמת נמצאת, וכח היצר הוא שהאדם לא יראה את הטובה,

שיכפור בטובה, שלא יחיה וירגיש את הטובה, והקמאתער זי"ע מאריך בדבריו הקדושים בכמה מקומות, שצדיק שאין בו שום דע כלל והוא בבחינת אדה"ר קודם החטא אינו רואה שום דע באדם, ובעיניו הכל צדיקים וצדיק, ולכן הוא אוהב את ישראל מאוד, אבל כשעדיין לא תיקן לגמרי, וכמה שלא תיקן יראה בעיניו איזה שמץ דע, וזהו שאמר הכתוב מכל פשעי הצילני, חרפת נבל אל תשימי, שלא אשים ולא אראה שום חרפה בשום נבל, ואדע כי נקי אני.

וי"ש בזה דרגות בלי שיעור וסוף, כל משהו שיהודי נדבק יותר במידת הטוב, הוא עובד ומשתדל לראות את הטוב, וחוזר ומשנן לעצמו שהכל הוא נפלא, וכל היהודים הם נפלאים, וכמו שדברנו העצה למעשה בזה, לחזור כסדר ולשנן לעצמו ולהתרגל בזה, שכולם נפלאים וטובים, בבית, עם חבירים, שכנים, מחותנים, אחים, אחיות, הורים, ילדים, חברות, מגידי שיעור, כולם טובים ונפלאים, ועל ידי זה אדם נפעל לפי פעולותיו, כשיהודי נשקע כולו בבחינת הטוב, וכסדר הוא מרגיש כלפי כל יהודי הטובב אותו אהבה וחביבה, והוא מרוצה וטוב לו, בודאי מפעם לפעם צריך לעשות חיזוק מיוחד לזה, וללמוד ולחשוב ולהתבונן בזה, לקחת איזה נקודה שפעם נתעורר אצלו הרגשה של דן לכף חוב, ולהתבונן ולמצוא עד כמה זה לא היה נכון, או שזה לא כלום בערך המעלות שיש ליהודי ההוא וכדו', וכמו בכל ענין בעבודת ה', אבל באופן כללי כיון שאי אפשר לנו להיות כל היום עסוקים בזה, צריך להרגיל המחשבה וההרגשה בלב, שכולם נפלאים וטובים, ואף שברגע זה אינו יודע כל כך ולא מרגיש איך בדיוק החיסרון הזה אינו חיסרון, אבל כן הוא האמת.

בבמו שאיתא מהמאור עינים זי"ע, מי האיש התפץ היים לראות טוב, שרוצה לראות

הטוב בכל דבר, העצה בזה שיהיה נצוד לשונך מרע, שידבר טוב, שיחזור ויאמר בפיו כי כולם טובים ונפלאים, ולשון התולדות זי"ע הוא, איזהו חכם המכיר את עצמו וחסרונו, משא"כ השוטה, מהו השפיץ "גדלות" של השוטה מכיר אחרים ליתן בהם דופי, ואת עצמו אינו מכיר, ככל שיהודי הוא יותר חכם, כך הוא מכיר ויודע שאינו יכול להביץ ולנתח מעשים ועינים של אחרים, וככל שהוא יותר שוטה כך הוא יותר "מביץ" גדול על חסרונות השני, ויכול להסביר את כל העולם, אבל את עצמו אינו מכיר כלל, ומביא שם [בכתנות פסים דף ט"ז ע"ב] דברי הזוה"ק, שיש בחינה שנקראת היכל הזכות והיכל חובה, היכל זכות הוא מקום שבו כולם טובים ונפלאים ומצויינים, שם רואים רק את נקודות הטוב, והוא היכל של משיח, זה אורו של משיח, שמשיח יוריד לעולם כזה אור יקר, שהנקודות הטובות יתפשטו לגמרי, ויהיה טוב בכל העולם, וכן עתה אף קודם ביאת המשיח, כשיהודי רואה טוב, נקודת הטוב מתפשט בעולם, ומעורר אצל אחרים ואצל עצמו את נקודות הטוב, ומשפיע כח של תשובה בעולם, ואם ח"ו להיפך יהודי מגדיל את נקודות הרע שבכל דבר, זה גורם שיתפשט כח הרע ומגדיל את כוחו בעולם, והוא ח"ו בבחינת "חוטא ומחטיא", וכתב שם דיש בידו למחות היינו לשון מחיה כעין מחית עמלק, כלומר שצריך למחות את נקודות הרע, ועל ידי זה מתגבר כח הטוב בעולם, כמה שיהודי מעלים עיניו ומחפש זכות וטובה אצל חבירו, כך הוא גורם לו באמת להיות טוב ולעורר אצלו את כח הטוב, וח"ו להיפך, וכתב עוד שם וכל אדם יוכל לידע כשירצה באיזה מדריגה הוא עומד, אם דן כל אדם לכף זכות אז הוא בקדושה ששם הוא היכל הזכות, ואם דן לכף חוב ח"ו אז הוא בקליפה ששם היכל החובה, ודנין האדם לחוב, וזה העיצה איך יהודי יכול להכיר עצמו ומדרגתו.

דן
הן
צת
של
מן
זיה
שך
יא,
של
ופל
רת,
זלק
שך
כל
בכל
כהן
כ"ס
מה
יצר,
רות,
הכל
כוחו
המן
כולו
כל
ל
הוא
הוא
אינו
לי,
שיש
אכן
שיש,
אלא
צ"ב,
כופר,
וכח
טובה,

ד

חלק מהעבודה של להתרכך במידת המובן הוא להיות מכיר בטובות שמיטיבים עמו ולא להיות ח"ו כפוי מובה.

אבינו שבשמים רוצה שנחזור ונשגן לעצמינו ונרגיל את מחשבותינו, להיות עסוק בראית הטוב, בראית מעלות, ולא להטיל דופי וחיסרון בכל דבר, ודברנו כמ"פ שיש בזה באופן כללי שני נסיונות, יש אופן שראית החיסרון והזלזול אינם נובעים מחמת איזה פעולה או מעשה פרטיים שעושה ציבור מסוים או יחיד מסוים, אלא סתם זלזול כללי, שהוא נעשה "מבין" על כל העולם, ומזלזל במנהיג פלוני או במקום תורה פלוני, או בציבור או ביחיד וכדו', ועל זה צריך לשגן כסדר שזה לא "מבינות" ולא חכמה, וצריך להתייגע מאוד בזה און ממש רייסען שטיקער ביי זיך, שזה אינו מגיע כלל מהמבינות שלי והחכמה שלי, אלא מכח השפל שיש בי, וכי זה חכמה לזלזל ולבטל את כל העולם, אין לך שטות גדול מזה, ודבר זה הוא כולו מגיע מכח הרע והפחיתות שעדיין לא תיקנתי, זה מכח הנגעים שיש לי, שמכחם אני רואה נגעים ומטיל דופי באחרים, מהנגעי בני אדם מהחטאת נעורים ה"י, שזה מביא חושך ועצבות ומרירות והמיצות, הגורמת למצוא בכל דבר רק את הנקודות השחורות והמכוערות, וזה עכ"פ סוג ואופן אחד של נסיון שיש בזה, על דברים שאינם נוגעים לי ולא פגעו בי, או עשו לי רעה, רק סתם אני מבין על כל העולם, וזה לא מוצא חן בעיני והוא לא מוצא חן בעיני וכדו', שבזה העבודה היא כנ"ל, וכמו שהבאנו דברי הוואקרער רבי זי"ע ויחן שם ישראל, שכל יהודי מצא חן בעיני חבירו.

בבל בוקר בראשית היום לימוד התורה הראשון שאנו לומדים ביום הוא ברכת כהנים, אהרן הכהן ובניו מאירים לנו את הכח

של "יחנך" שכולם ימצאו חן בעיני, ואז וישם לך שלום, האדם זוכה להיות שלום עם כל הסובב אותו, ושלום עם עצמו, כולו שלום ושלום.

חז"ל הקדושים אומרים לנו שיש בחינת אורח טוב ואורח רע, אורח טוב מה הוא אומר כל מה שטרח בעל הבית לא טרח אלא בשבילי, ואורח רע מה הוא אומר כל מה שטרח בעל הבית לא טרח אלא בשביל עצמו, ולכאורה באופן שטחי, האורח רע צודק, שהרי לא מדברים דוקא ביהודי כזה שבסתם יום בהיר קרא לביתו אורח, והכין רק בשבילו סעודה מיוחדת, אלא מדברים באופן רגיל, שיהודי עושה סעודה לבני ביתו וכדו', וקורא איזה אורח לביתו, והרי באמת הוא הכין ממילא לבני ביתו, וב"ה יש לו בשפע ואיננו מכין מנות בדקדוקי עניות ח"ו, וכשמגיע איזה אורח יש לו ממילא מה לאכול, וא"כ האורח רע צודק, כי כל מה שטרח בעל הבית לא טרח אלא בשבילו, ואדרבה האורח טוב הוא נדמה לנו כאיזה בטלן שאינו מבין מהויות העולם, וכל כולו שקוע בתוך עצמו, וחושב כי מה שאחרים עושים בביתם הוא גם בשבילו ולצרכו.

אלא שהביאור בזה, חז"ל הקדושים משתמשים בלשון כופר בטובה כפוי טובה, וכמו שדברנו לעיל, הטובה נמצאת רק שהוא אינו מכיר בה, הוא כופר בה, כפוי טובה [מלשון כופה עליה את הכלין הוא מכסה ומתעלם מן הטובה, וע"ד משל, יש איזה בחינת מרגלא בפומיה דאינשי, לבקש טובה מחבירו, באופן, שאתה הרי בין כך מזדמן למקום פלוני תעשה עבורי כך וכך, וע"ד משל אומר לו, אתה בין כך נוסע לבארא פארק תעשה לי טובה ותקנה לי שם איזה טלפון או טייפ וכדומה, וכשתחזר ומביא לו מה שביקש ממנו, אינו מרגיש כל כך הכרת הטוב כלפיו, כי הרי בין כך היה שם ובין כך לא היה לו כל כך מה לעשות, והרי

להתארח אצלו, וכל חייו היה מרגיש היטב וחזק את זה שביום פלוני ופלוני זכה לארח את הצדיק הזה בביתו, אבל כל זה לא היה ממעט ופוגם מאומה בהרגשת הכרת הטוב שהיה לצדיקים כלפי נכדו של נותן הטובה, והיו מרגישים שחייבים לו הכל ברוחניות וגשמיות, ואפילו שהמעשה היה לפני חמישים שנה וכדו'.

ובאמת שדבר ראשון, נטפל היצר לטובות הקטנות שיהודי עושה לחבירו, לזלול בהם, ולא להכיר טובה כראוי, ואח"כ לאט לאט מזלזלים בטובות גדולות ומתחילים להיות רק רע כל היום, ואדרבא ח"ו מרגיש כי כל העולם רק חייב לו, וזה נכלל במאמר חז"ל, על היצר בתחילה נעשה אורח ואח"כ בעל הבית, היינו בתחילה הוא מביא את האדם להיות אורח רע, ואח"כ נעשה בעל הבית, ולבסוף הוא שולט עליו לגמרי, וחושב שכולם חייבים לו.

ואומרים בשם אחד הצדיקים, שפעם נכנס לאיזה עיר, ומאן דהו זרק עליו אבן גדולה, ואמר שאינו זוכר שעשה לאחד מיושבי המקום טובה כל כך גדולה כמו האבן הזו, כי בשביל לזרוק כזה אבן גדולה צריך להיות מישהו שודאי עשה לו טובה גדולה, כי כן הוא כח היצר להיות כופר בטוב, ואדרבה להיפך למי שעשה לו טובה הוא גומל רעה תחת טובה, וככל שהטובה שנעשית לו היתה גדולה יותר, כך הוא יותר גומל רע ח"ו, וזה נראה איזה הלצה, אבל רח"ל כח היצר יכול להביא לזה, וכמו שחז"ל הקדושים אומרים לנו שהיצר הרע נמשל לזבוב, הזבוב נטפל תמיד למקום הסרוח והמייאוס, היצר תמיד נטפל לנקודות השחורות והמכוערות.

יהודי ניגש לחבירו ורוצה לדבר עמו איזה רגעים, אי אפשר לו בכלל לדעת ולשער מה העיכוב הזה שאני מעכב אותו

די בקום קטן והחנויות פתוחות כ"ד שעות בעל"ע, ומה הגדולה שעשה לי איזה טובה קטנה וקנה מה שבקשתי ממנו.

אבל האמת היא שלפעמים מקבל הטובה אינו יכול לאמוד ולהכיר כמה טרחת הנותן עלה לנותן הטובה לעשות עמו אפילו קטן זה, שבאמת החנות נמצאת בקצה העיר השני, ופ"א הלך ובדיוק החנות היתה בבית, ופעם שנית שבא לא היה בדיוק הכלי צדקה, וגם לא היה לו כסף מזומן, והיה צריך ללכת בשביל זה, ובכלל היה טרוד שם לבעלה מראשו בדברים אחרים, והוא אינו יודע כלום, וחשוב כי הכל נעשה בדרך אגב ובאופן של בין ובין כך.

זה נובע מהשורש של היפך מטוב, יהודי צריך להיות אורח טוב, אורח טוב מבין שלא תמיד כשמארחים אותו זה כל פשוט, שהרי יכול להיות שבדיוק היום בעל הבית היה צריך לומר איזה דבר לבני ביתו, ואו שרצה ללמד לילדיו איזה דבר חשוב, ומחכה להזדמנות זו כבר תצי שנה שלבבות שלהם פתוחים מחמת איזה סיבה קטנה, ובגלל שאני נמצא שם אינו יכול לעשות כן, וכעין זה יכול להיות עשרות מצבים ואפשרויות שהכנסת אורחים היתה נלתה לבעל הבית בקושי רב, שבאופן שצדק אינו נראה כלום, ומי שהוא מורגל בזה הטוב, יודע ומכיר בכל דבר את הטוב, ויודע באמת כי כל מה שטרח בעל הבית לא טרח אלא בשבילי.

מהנהגות הצדיקים ז"ע שענין הכרת הטוב אצל הצדיקים היה ממש באופן שראה גחמא ועורר איזה בחינת שחוק, הצדיק מפליג בהכרת הטוב, שהיו טובה למי שהסבא של הצדיק התארח אצל הסבא של היהודי הזה, או עשה לו טובה, ואע"פ שלסבא של היהודי הזה היה הכבוד הגדול ביותר שהצדיק מוכן